

На нашу думку, такий підхід до вивчення геометрії сприяє розвитку і саморозвитку особистості школяра, розвиває його пізнавальну мотивацію, творчі здібності.

Список використаних джерел

1. Лосєва Н. М. Самореалізація викладача-куратора: навчально-методичний посібник. Вид. 2-е, перероб. Донецьк : ДонНУ. 2004. 227 с.
2. Пузирьов В. Є. Викладання математичних дисциплін в контексті виховання творчої особистості майбутнього фахівця. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електрон. наук. фах. вид.* URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadped_2015_4_16.pdf
3. Лосєва Н. М., Непомняща Т. В. Інтерактивні технології навчання математики: навчально-методичний посібник. К. : Кафедра, 2012. 228 с.
4. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник / за ред. О. І. Пометун. К. : Видавництво А. С. К., 2004. 192 с.
5. Лосєва Н., Луковська К. Виховання прагнення учнів до саморозвитку при вивченні теми «Правильні многогранники» (Розробка уроку для 11 класу). *Математика в школі.* 2009. № 6. С. 25–30.
6. Losyeva N. Game Frame of Reference as a of Preconditions for Students and Teachers Self-Realization. *Journal of Research in Innovative Teaching. Publication of National University.* Volume 2, Issue 1, March 2009. La Jolla, CA USA.

Степанов М. О., здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна
Науковий керівник – **Зарішняк І. М.**, канд. пед. наук, доц.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ У ЗВО

Проблеми організації навчальної роботи у закладах вищої освіти і досвід їх вирішення стають предметом дослідження науковців. Зокрема, дослідників хвилюють питання оптимізації педагогічного процесу (Ю. Сенько), принципів, форм і методів організації навчальної діяльності (В. Корнієнко, С. Макухіна, І. Пододіменко, І. Попович), активізації навчально-пізнавальної діяльності сту-

дентів (М. Дяченко-Богун, Т. Новаченко, Л. Сажко, І. Чала, Н. Чикун, Л. Якімова та інші). Проте системному вивченню особливостей навчальної роботи у виші приділено незначну увагу.

Метою нашого дослідження є визначення на основі теоретичного аналізу педагогічних джерел факторів, що зумовлюють особливості навчальної роботи у закладах вищої освіти.

Наразі можна спостерігати зміну в навчальному процесі, на якому базується Болонська система освіти: перехід від усталеного навчального методу в ЗВО «суб'єкт–об'єкт» між вчителем та студентом до збільшення свободи студента у навчанні. [1, с. 4] Зокрема, Л. Я. Якімова наводить в своїй праці щодо активізації навчального процесу у вищій школі таблицю порівняння старої моделі навчання та нової, певними пунктами якої є: перетворення студента з реципієнта інформації до того, хто також проводить обговорення з викладачем. У новій системі викладач втрачає монополію на правильність і достовірність інформації, проте він контролює процес засвоєння знань студентами, що були здобуті ними за допомогою власних зусиль та осмислені внутрішньо [1, с. 6].

З втратою викладачем непогрішимості його роль частково змінюється до тієї, що має ставити завдання щодо питань, що не є вирішеними та спрямовані на досягнення студентом вміння переосмислювати засвоєнні знання заради їх закріплення. Від викладача це вимагає створення динамічної картини предмета заняття, якою він може вільно оперувати. Активне навчання створює контакт з аудиторією та переводить головний фокус із викладача на студентів [1, с. 7].

Серед деяких інших Т. В. Новаченко виділяє такі завдання нових типів навчання: активного та інтерактивного (різновиду першого): встановлення проблеми, пошук шляхів вирішення, застосування знань на практиці та продукування нових, що виходять з уже набутих знань [2, с. 228]. Також було зазначено про те, що вибір одного з методів навчання є рішенням викладача залежно від ситуації: потрібно враховувати досвід студентів щодо участі в таких видах роботи, вік та гендерне розподілення, їхні попередні знання, а також можливості матеріально-технічної бази [2, с. 229]. Під час проведення лекційних та семінарських занять завданням викладача є створення позитивної атмосфери, що буде створювати ненапружений діалог між ним та студентами [2, с. 230].

Зокрема, наводяться такі форми і методи активної форми навчання: вербальні (міні-лекції, лекції з помилками, обговорення викладеного матеріалу, тощо), візуальні (візуалізація за допомогою картинок, графіків, таблиць тощо). З них впливають наведені методи: «таблиці з категоріями», «формулювання висновків» (визначення можливого практичного використання засвоєних знань), для семінарів є: «захист фантастичних проєктів», «семінар-диспут», «прес-конференція», тощо [2, с. 230–232].

Існує багато методів та видів навчання, але *ігри* набули в останні роки особливо великої популярності. Їхні типи можуть бути абсолютно різними, проте головним об'єднуючим фактором є моделювання певних ситуацій, що мають бути якомога ближчими до ситуацій певної професійної діяльності [1, с. 9]. Близьким до ігор є так званий *кейс-метод*, тобто вибір та завдання вирішення певної ситуації, що пов'язана з професією та сталася насправді [1, с. 11]. Він активізує не тільки знання, але й виховує професіонала з погляду загальнолюдських значущих якостей під час вирішення різноманітних ситуацій.

Також до активних методів навчання належить *метод проєктів*, він реалізується за допомогою початкової постановки проблеми на початку заняття, роботою студентів разом (відбується розвиток роботи як у команді, так і автономно), завершується рішенням, що є практичним [3, с. 76]. Окрім того, в роботі М. Дяченко-Богун наводить так званий *decision making* – скрутне становище, з якого студенти мають знайти адекватне рішення за допомогою мозкового штурму, після його прийняття студенти дізнаються про рішення цього випадку, що сталося насправді [3, с. 77]. Формат *круглого столу* навчає студентів правильно аргументувати власну думку, відстоювати свої погляди, заповнює прогалини у знаннях [3, с. 77]. Роль *викладача* в цьому процесі полягає в направленні дискусії, аргументованій участі в обговоренні, висловленні своєї думки [3, с. 78].

Тож можемо резюмувати, що особливості навчальної роботи у закладах вищої освіти насамперед пов'язані зі змінами в усталеній системі освіти. Це, безперечно, підвищення вимог до викладача щодо зміни класичної позиції домінування на партнерську позицію співробітництва. Особливістю навчання у виші також є інноваційність та диференційованість створюваних викладачем завдань та використання інтерактивних форм і методів навчання.

Список використаних джерел

1. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі: метод. огляд / уклад. Л. А. Якімова. К. : ДП «Вид. дім „Персонал”», 2010. 32 с. URL: http://library.iapm.edu.ua/metod_disc/pdf/4823_aktiviz_nav_pr.pdf (дата звернення 02.05.20).
2. Новаченко Т. В. Використання активних та інтерактивних форм і методів навчання у вищій школі. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. Вип. 6 : Збірник наукових праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 227–234 URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1583> (дата звернення 03.05.20).
3. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Випуск 14. С. 74–78. URL:

<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4444/1/Djachenko.pdf> (дата звернення 02.05.20).

Стрельніков В. Ю., докт. пед. наук, проф.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Україна

РОЗВИТОК ПРОЄКТУВАЛЬНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Проблема проєктувальної діяльності викладачів закладів вищої освіти виходить на одне з перших місць у практиці закладів освіти і теорії педагогіки. Назрів перехід від адаптивного ставлення до проєктувальної майстерності, яке передбачає її перманентне пристосування під інші соціальні запити, до креативно-активного, яке передбачає її перетворення у головний рушій професійного розвитку викладача.

Підвищений інтерес науковців до означеної проблематики засвідчують публікації в українських періодичних виданнях, зокрема, «Педагогічні науки» [1; 3; 4], «Імідж сучасного педагога» [5; 7], «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи» [2], «Українська професійна освіта» [6] тощо. Проте, незважаючи на інтенсивні пошуки вчених, малодослідженими є питання розвитку проєктувальної майстерності викладача закладу вищої освіти, важливої у сучасних умовах для ефективної професійної діяльності викладача.

Застосування у педагогіці поняття «проєктувальна майстерність» сприятиме вирішенню низки методологічних проблем, оскільки переглядає уявлення про деякі традиційні категорії, розширює термінологічний простір науки [6, с. 33]. Розглядаючи систему критеріїв і показників проєктувальної майстерності викладача закладу вищої освіти, ми зважали на той факт, що для дидактики вищої освіти інтерес становлять соціологічне (як елемент соціального проєктування) і психологічне уявлення про проєктування. Проєктування педагогічних явищ здійснюється викладачами закладів вищої освіти за допомогою механізмів самоорганізації, самопізнання, самоосвіти як прагнення до професійно-творчої самореалізації, де творчість є способом інтенсифікації процесу [6, с. 33–34].

Виходячи із попередніх напрацювань [6, с. 34], виділимо критерії і показники проєктувальної майстерності викладача закладу вищої освіти.

Перший критерій – *«самотійність проєктувальної діяльності»*, передбачає наявність в особистості таких якостей (показників): задоволення своєю професійною діяльністю, здатності адекватно оцінювати рівні професійної